១
ហេតុអ្វី កាសែត "អុបសែវ៉ាទ័រ"

អ្នកផងនៅចាំបាននៅឡើយថា ក្នុងរយៈពេលសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី១ ប្រទេសបារាំងបានច្បាំងជាមួយនឹងវៀតមិញគឺកម្លាំងតស៊ូរបស់វៀតណាមៗ តែនៅពេលដែលបារាំងហៀវហត់ចង់បោះបង់ចោលការប្រយុទ្ធ, សហរដ្ឋអាមេរិកដែលមានការព្រួយបារម្ភណ៍ខ្លាចក្រែងកុំម្មុយនិស្តរាលដាលដល់មូលដ្ឋានសឹករបស់ខ្លួននៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍និងប៉ាស៊ីហ្វិច បានសុខចិត្តជួយចេញថ្លៃចំណាយសង្គ្រាមរហូតដល់៨០%ដល់បារាំងៗ ក្រោយមកនៅពេលដែលបារាំងចាញ់នៅ ឌៀន-បៀន-ហ្វូ នាខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៥៤ ប្រទេសផ្សេងៗដែលបានចូលរួមកិច្ចប្រជុំមួយនៅហ្សឺណែវ បានសម្រុះសម្រួលដោះស្រាយភាពចំរូងចំរះខ្វះៗរហូតឈានដល់កិច្ចព្រមព្រៀងមួយៗ សហរដ្ឋអាមេរិកចាត់ទុកកិច្ចព្រមព្រៀងនេះជាការចុះចាញ់កុំម្មុយនិស្តដូចនៅ "មុយនិក"ដែរ ដូច្នេះក៏សម្រេចចិត្តរៀបចំខ្សែក្រវាត់ការពារនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដើម្បីទប់ទល់ជាមួយកុំម្មុយនិស្ត ដោយការបង្កើតបក្សសម្ព័ន្ធយោធាមួយមានឈ្មោះថា "អង្គការនៃកតិកាសញ្ញាអាស៊ីអគ្នេយ៍" ហៅកាត់ជាភាសាបារាំងថា "អុតាស់ - សេអាតូ" ដោយមានសហរដ្ឋអាមេរិក, អង់គ្លេស, បារាំង, ប៉ាគីស្ថាន, ថៃ, អូស្ត្រាលី, និង ណូវែលសេឡង់ ជាសមាជិកៗ ព្រមជាមួយគ្នានេះក៏មានពិធីការណ៍មួយប្រគល់ឲ្យអង្គការនេះការពារវៀតណាមខាងត្បូងដែរ ដែលសហរដ្ឋអាមេរិកទើបតែបន្តុបរបបមួយជារណបរបស់ខ្លួនៗ ឯស្តេចស៊ីហនុវិញ ព្រះអង្គបានបដិសេធមិនព្រមទទួលកិច្ចការពាររបស់ "សេអាតូ"ទេ ហើយក៏មិនទទួលការជ្រៀតជ្រែងកិច្ចការផ្ទៃក្នុងកម្ពុជាពីសំណាក់ចិននិងវៀតណាមដែរ តែព្រះអង្គនៅតែស្វែងរកជំនួយយោធាពីសហរដ្ឋអាមេរិកដដែលៗ ប៉ុន្តែលោក ហ្វូស្ទ័រឌឹលឹស, ដែលពេលនោះជារដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសនៃសហរដ្ឋអាមេរិក, យល់ឃើញថាការប្រកាន់ជំហរបែបនេះនាំឲ្យដាច់ប្រវាក់ការពាររបស់អង្គការ "សេអាតូ" គាត់ក៏ចេញប្រកាសភ្លាមថា "នយោបាយអព្យាក្រិតគឺអសិលធម៌"ៗ បន្ទាប់ពីការប្រកាសថ្កោលទោសនេះហើយ សហរដ្ឋអាមេរិកក៏ផ្តើមធ្វើសកម្មភាពដើម្បី "ផ្តួលរំលំចន្ទនេះ ហើយជំរុញប្រទេសកម្ពុជាឲ្យឈានទៅរកនយោបាយអព្យាក្រិតលំអៀងកុំម្មុយនិស្ត ដើម្បីឆ្មៀតទ្រទ្រង់ដល់ក្រុមបក្សណាដែលប្រឆាំងនិងកុំម្មុយនិស្ត"

នៅឆ្នាំ១៩៥៥ នាឱកាសទស្សកិច្ចជាផ្លូវការរបស់ព្រះអង្គនៅទីក្រុង "ម៉ានីល" នៃប្រទេសហ្វីលីពីន ស្តេចស៊ីហនុ បានធ្វើសន្ទរកថាមួយនៅមុខសភាហ្វីលីពីន ពន្យល់ពីនយោបាយអព្យាក្រិតរបស់ទ្រង់ៗ ឥស្សរជនហ្វីលីពីនមួយចំនួនបានព្យាយាមរារាំងព្រះអង្គដោយពន្យល់ថា នយោបាយអព្យាក្រិត គឺ "អាត្មានិយម" ហើយពួកគេបានសុំព្រះអង្គឲ្យថ្លែងការណ៍កែតម្រូវសន្ទរកថាដើមឡើងវិញដោយពោលសរសើរអង្គការ "សេអាតូ" តែសំណើនេះត្រូវបានស្តេចស៊ីហនុបដិសេធន៍ៗ នាសន្និសិទកាសែតមួយនៅចុងបញ្ចប់នៃទស្សកិច្ចនេះ មានអ្នកកាសែតម្នាក់សួរព្រះអង្គដោយគ្រោតគ្រាតថា គេមិនជឿនយាបាយអព្យាក្រិតរបស់ទ្រង់ទេ សូមព្រះអង្គឆ្លើយដោយត្រង់មកថា តើព្រះអង្គ

ជ្រើសរើសយក "លោកសេរី" ឬ "លោកកុំម្មុយនិស្ត" ? ពេលនោះព្រះអង្គឆ្លើយថា "ខ្ញុំបានជ្រើសរើសរួចរាល់អស់ហើយ ជម្រើសខ្ញុំគឺកម្ពុជា" អ្នកកាសែតអាមេរិកបានដាក់ងារស្តេចសីហនុថា "ស្តេចពិណផ្កាឈូក"។ ចាប់ពីពេលនោះមក ប្រទេសយើងមានរឿងរ៉ាវនិងប្រទេសជិតខាងរហូត គឺ សៀម និង វៀតណាម ខាងត្បូង។

នៅឆ្នាំ១៩៥៨ ពេលដែលកងទ័ពវៀតណាមខាងត្បូងចូលមកលុកលុយយ៉ាងជ្រៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា, សហរដ្ឋអាមេរិក, តាមសម្ដេងឯកអគ្គរដ្ឋទូតរបស់គេឈ្មោះ កាលស្ត្រំ, បានហាមខាត់មិនឲ្យកម្ពុជាប្រើប្រាស់អាវុធដែលជាជំនួយអាមេរិកយកមកប្រើការពារខ្លួនប្រឆាំងនឹងយួនទេ។

នៅឆ្នាំ១៩៥៩ មានការបញ្ជូនកាំភ្លើង, គ្រឿងក័ស្តភារនិងមាសចំនួន២៧០គីឡូក្រាមទៅឲ្យ "ដាបឈួន" តាមរយៈយួនខាងត្បូង ដើម្បីឲ្យដាបឈួនរួមជាមួយខ្មែរសេរីនៅប្រទេសថៃវាយផ្តាច់ខេត្តសៀមរាបនិងឧត្តមានជ័យចេញពីប្រទេសកម្ពុជា។ តែសកម្មភាពក្បត់នេះត្រូវបានរកឃើញ ហើយត្រូវកំទេចទាន់ពេលវេលា ដូច្នេះប្រទេសយើងក៏បានគេចផុតពីវិបត្តិដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះទៅ។ សម្រាប់បងប្អូនរួមជាតិភាគច្រើន ព្រឹត្តិការណ៍នេះសឲ្យឃើញយ៉ាងប្រត្យក្សនូវទិសដៅរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក គឺសហរដ្ឋអាមេរិកមិនអត់អោនទេ បើប្រទេសខ្មែរនៅតែមានះប្រឆាំងនឹងការខំប្រឹងប្រែងរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងសង្គ្រាមវៀតណាម។

ជាកាពិត ស្តេចស៊ីហនុដែលមានចិត្តចង់ឲ្យប្រទេសខ្មែរមានសេរីភាពរួចពីជង្គាបអាមេរិក ក៏បានងាកបែរទៅរកប្រទេសដទៃទៀតមកជួយមានចិននិងសូវៀតជាដើម។ ប៉ុន្តែចំពោះសាធារណមតិខ្មែរមួយចំនួនគិតថា ការពង្រីកទំនាក់ទំនងបរទេសជាការចាំបាច់ដើម្បីទប់ស្កាត់សកម្មភាពអាមេរិកកាំងនៅក្នុងប្រទេសខ្មែរវាមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ។ អាចចាត់ទុកថា សាធារណមតិខ្មែរនៅជំនាន់នោះ, ជាពិសេសនៅក្នុងចំណោមបញ្ញាវ័ន, មានការបែងចែកជាពីរនិន្នាការ។ និន្នាការទីមួយកើតចេញពីអនុវភាពនៃសេចក្តីសង្ឃឹមដ៏ធំធេងនៃចលនា"មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធនិងសន្តិសហវិជ្ជមាន" ដែលត្រូវបានលេចចេញជារូបរាងដោយសន្និសិទនៃប្រទេសអាហ្វ្រិក-អាស៊ី នៅទីក្រុង "បានឌុង" នាឆ្នាំ១៩៥៥ ក្រោមការជំរុញរបស់ណេរូ និង ជូ-អេនឡាយ។ សមាសភាគនៃមតិនេះយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះប្រត្យក្សភាពនៃការពាក់ព័ន្ធរួមគំនិតរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងអំពើរដ្ឋប្រហារ ដែលបានធ្វើទៅលើប្រមុខរដ្ឋមួយចំនួនធំនៃចលនាមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ។ ក្នុងបទពិសោធន៍ដែលអាមេរិកចេះតែបង្កើនសកម្មភាពប្រឆាំងនឹងនយោបាយអព្យាក្រិត, វាជាការគួរឲ្យបារម្ភណ៍មួយនៅកម្ពុជាដែលអាមេរិកអាចនឹងប្រើប្រាសជំនួយសេដ្ឋកិច្ចនិងយោធារបស់គេតាមបែបណាមួយ ដើម្បីជំរុញជនមួយចំនួនឲ្យប្រឆាំងនឹងនយោបាយនេះ។

ម្យ៉ាងទៀតនៅក្នុងសង្គមខ្មែរសម័យនោះ មានស្រទាប់មនុស្សភាគច្រើនដែលមិនសប្បាយចិត្ត, ដោយពួកគេមានអារម្មណ៍ភ័យព្រួយធុញថប់នឹងសង្គម ដោយជួនកាលពួកគេត្រូវទទួលការប្រមាថ

©រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង
http://www.amekhmer.org

មាក់ងាយផង, ទាំងនោះគឺជារការដែលពុំអាចចៀសវាងបានឡើយ។ វាជាការជាក់ស្តែងដែលមានឧត្តមសេនីយនៃកងខេមរភូមិន្ទ នាម៉ឺនមន្ត្រីមួយចំនួនធំនិងក្រុមផ្សេងៗទៀតត្រូវឈ្លក់វង្វេងនឹងទឹកលុយអាមេរិកកាំង។

សមាសភាគនៃមតិទីពីរគឺបញ្ញាវ័នទាំងឡាយណាដែលគេអាចចាត់ទុកថា មាននិន្នាការអាមេរិកកាំងនិយម។ រហូតមានបញ្ញាវ័នមួយចំនួនជឿជាក់ថា ដើម្បីសង្គ្រោះប្រទេសខ្មែរគឺគ្មានផ្លូវអ្វីផ្សេងក្រៅពីការរៀបចំរបបសាធារណរដ្ឋតាមបែបអាមេរិកកាំងទេ។ ពួកបញ្ញាវ័នទាំងនោះបដិសេធមិនទទួលស្គាល់ថា ទោះបីស្តេចស៊ីហនុមានគុណវិបត្តិខ្លះមែន តែព្រះអង្គជាមនុស្សតែម្នាក់គត់ដែលអាចទប់ទល់នឹងសង្គ្រាមដែលកើតនៅភូមិភាគខាងកើតនៃប្រទេសយើង ហើយបើប្រសិនណាប្រទេសខ្មែរទៅឈរនៅខាងសហរដ្ឋអាមេរិក ប្រទេសខ្មែរនឹងប្រឈមមុខទល់នឹងការសងសឹកពីសំណាក់វៀតណាមខាងជើង ដែលមានសហភាពសូវៀតនៅពីក្រោយខ្នង។ ពួកគេមិនទទួលស្គាល់ថា បើប្រសិនជាកម្ពុជាត្រូវធ្លាក់ក្នុងភ្នក់សង្គ្រាមវៀតណាម ប្រទេសខ្មែរនឹងក្លាយទៅជាផេះ ។ បើដូច្នេះមែន ការសុបិន្តរបស់គេដែលចង់ឃើញពន្លឺលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនិងវឌ្ឍនភាពនៃសង្គមខ្មែរនោះមិនគ្រាន់តែជាការស្រមើលស្រមៃប៉ុណ្ណោះទេឬ?!

ហេតុការណ៍ទាំងនេះបណ្តាលឲ្យមានការព្រួយបារម្ភណ៍ក្នុងចំណោមបញ្ញាវ័នមួយចំនួន ជាពិសេសក្នុងចំណោម ព្រះសង្ឃ និងអ្នករដ្ឋការ។ ទោះបីជាពួកគេទាំងនោះគាំទ្រនយោបាយអព្យាក្រិតរបស់ស្តេចនរោត្តមសីហនុក៏ដោយ ក៏ពួកគេយល់ឃើញថា ចាំបាច់ត្រូវតែមានការកែទម្រង់បែបប្រជាធិបតេយ្យខ្លះៗដើម្បីធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពសង្គម។

ខ្ញុំក៏បានឲ្យតម្លៃថា វាជាការចាំបាច់ក្នុងការធ្វើឲ្យយោបល់និងការខ្វល់ខ្វាយនេះឮទ្បឹដល់រដ្ឋាភិបាល។ ដូច្នេះ វាជាការសមហេតុផលនឹងរៀបចំគម្រោងវិភាគឲ្យបានហ្មត់ចត់ទៅលើចំណុចខ្សោយផ្សេងៗរបស់រដ្ឋាភិបាលនិងរចនាសម្ព័ន្ធសង្គមយើង។ ស្របពេលដែលខ្ញុំខំព្យាយាមប្រឹងប្រែងទាក់ទងជាមួយជនដែលមានឥទ្ធិពលមួយចំនួនក្នុងប្រទេស ដើម្បីជំរុញឲ្យមានការពិភាក្សាទៅលើស្ថានភាពទាំងនោះ, ខ្ញុំក៏សម្រេចចិត្តធ្វើការបោះពុម្ពផ្សាយការសែត "ឡូអុបសែរវ៉ាទ័រ" ។ ខ្ញុំសូមជំរាបដោយត្រង់ថាអ្វីៗមិនបានប្រព្រឹត្តិទៅដោយងាយស្រួលនោះទេ។ តែខ្ញុំមានក្តីសង្ឃឹមយ៉ាងមាំថា ដោយព្រោះតែការខំបង្ហាញភាពស្មោះត្រង់និងភក្តីភាពរបស់ខ្ញុំចំពោះនយោបាយអព្យាក្រិត ខ្ញុំនឹងទទួលនូវសមានចិត្តនិងការទុកចិត្តពីសំណាក់ពួកគេទាំងអស់ពុំខានឡើយ។

I
Pourquoi « L'Observateur »

L'on se rappelle que pendant la 1ère guerre d'Indochine, c'est la France qui combat le Vietminh, c'està-dire la résistance vietnamienne. Pourtant, au moment où, essoufflée, la France s'apprêta à jeter l'éponge, les EtatsUnis, qui redoutaient la poussée communiste susceptible de mettre en danger leurs bases militaires dans l'Asie du Sud-Est et dans le Pacifique, lui fournissaient à peu près 80% de ses dépenses de guerre. Par la suite, lorsque, après la défaite de la France à Dien-Bien-Phu

en mai 1954, les différents pays participant à la Conférence de Genève parvinrent à écarter les derniers obstacles pour aboutir à un accord de paix en juillet, les Etats-Unis, y voyant un nouveau Munich, mirent sur pied en septembre une chaîne de défense en la forme d'un pacte militaire dénommé «Organisation du Traité de l'Asie du Sud-Est » (OTASE) qui comprenait les Etats-Unis d'Amérique, la GrandeBretagne, la France, le Pakistan, la Thaïlande, l'Australie et la Nouvelle-Zélande. Un protocole confia à l'Organisation la charge de protéger le Sud-Vietnam où les Américains venaient de mettre sur pied un régime à leur dévotion.

« Plus connu sous acronyme anglais SEATO. »

Le Prince Norodom Sihanouk' refusa la protection de la SEATO, tout en recherchant l'aide militaire de Washington ainsi que la non ingérence de la Chine et de Hanoi. Foster Dulles, le secrétaire d'État aux affaires étrangères des Etats-Unis d'Amérique estima que la position du Prince privait leur chaîne de défense d'un maillon important. Il n'hésita pas à prononcer sa condamnation: « La neutralité est immorale ».

Cette condamnation véhémente marqua le début d'un effort soutenu pour «renverser le courant qui entraînait le Cambodge vers une neutralité communiste et encourager les individus et les groupes qui s'opposaient à tout rapport avec le bloc communiste 2... »

En 1955, à l'occasion d'une visite officielle à Manille, après que le Prince eut expliqué sa politique de neutralité devant le parlement des Philippines, les hautes personnalités du pays se relayèrent pour tenter de le persuader que la neutralité relève de l'égoïsme et pour l'amener à faire de nouvelles déclarations tendant à "rectifier" son précédent discours en faisant l'éloge de la SEATO. Le Prince refusa avec sa politesse habituelle.

1/« *Le Prince Norodom Sihanouk, fils unique du Prince Norodom Suramarith, succéda à son grand-père, le roi Sisovath Monivong, en 1941, à l'âge de 19 ans. Son accession au trône semblait convenir aux Français, parce qu'ils l'espéraient plus malléable et plus docile que le fils du défunt Roi. Cependant, il ne tarda pas à faire preuve d'intelligence, de charisme et de ténacité au service de la préservation de la paix et de l'indépendance du Cambodge. Pour ne pas être lié par la constitution de 1947, modelée sur celle de la 4ème République française, il abdiqua en faveur de son père en 1955, créa le Sangkum Reastr Niyum, et, après sa victoire aux élections de cette année-là, il fut proclamé chef de l'Etat.*

2/ Ces termes sont ceux d'un rapport officiel qui sera révélé plus tard par Shawcross dans son livre intitulé : Side show, Kissinger, Nixon, and the destruction of Cambodia et traduit en français sous le titre Une tragédie sans importance, p. 47. »

A la fin de sa visite, au cours d'une conférence de presse, un journaliste lui dit brutalement qu'il ne pouvait pas croire à sa politique de neutralité et le pressa de répondre par un oui ou par un non, s'il choisissait le "monde libre" ou le "monde communiste". Le Prince lui répondit: "Mon choix est fixé depuis déjà bien longtemps. Je choisis le Cambodge"'. Cette réponse lui valut, de la part de la presse américaine, le titre de "Prince rose". Et ce fut depuis que notre pays eut à faire face à des incidents de frontière incessants avec ses voisins : la Thaïlande et le Sud-Vietnam.

En 1958, alors que les troupes Sud-Vietnamiennes pénétraient bien au-delà de notre frontière, les Etats-Unis, par la voix de leur ambassadeur à Phnom Penh, Karl Strom, interdirent à notre pays d'utiliser les armes fournies au titre de leur aide pour sa légitime défense.

En 1959, des armes et des munitions, et 270 kg d'or furent envoyés à Dap Chhuon 2 par l'intermédiaire du Sud Vietnam 3 pour préparer, avec le concours des Khmers Sérei 4 recrutés en Thaïlande, la sécession des provinces de Siemreap et d'Oudar Meanchey.

1/Norodom Sihanouk, "Souvenirs doux et amers".
2/« Drap Chhuon était un adjudant de l'infanterie Coloniale Française qui se mua en 1945 en chef Issarak, un soi-disant mouvement d'indépendance. Avec l'encouragement des Japonais et des Thaïlandais, pareils mouvements fleurissaient à l'époque. C'était pour la plupart des bandes de pirates qui semaient la terreur dans les villages cambodgiens. Les Japonais les utilisaient contre les Français et les Thaïlandais pour annexer les provinces du NordOuest de notre pays. En 1949, Dap Chhuon se rallia au prince, qui, à titre de récompense, le plaça à la tête d'une région autonome comprenant ces deux provinces.
3/Voir le mémoire du prince Norodom Sihanouk: "Ma guerre contre la CIA"
4/Le mouvement Khmer Sérei (Khmers Libres) a été créé par Son Ngoc Thanh à la fois en Thaïlande et au Sud-Vietnam avec le soutien des Américains après l'échec de ses tentatives de rassembler les mouvements Issaraks sous sa direction et de triompher sur la guérilla pro-communiste. »

©រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង

http://www.amekhmer.org

Le complot fut découvert et écrasé. Notre pays échappait de justesse à une grave crise. Mais pour l'ensemble de la nation, l'événement était révélateur de l'intention des Etats-Unis. Ils ne s'en tiendraient pas là au cas où notre pays persisterait à se placer au travers de leurs efforts de guerre au Sud-Vietnam.

Evidemment, le Prince chef de l'État sincèrement attaché à l'indépendance de notre pays, s'était avisé de se tourner vers les pays qui seraient susceptibles de nous aider à desserrer l'étau américain. Dans le contexte mondial d'alors, ces pays ne pouvaient être que ceux du bloc soviétique et la Chine.

Mais, au moins aux yeux d'une partie de l'opinion cambodgienne, il semblait clair que cet élargissement de nos relations étrangères, tout en étant nécessaire, ne saurait suffire pour faire face aux activités des Etats-Unis à l'intérieur du pays. L'opinion publique de l'époque, en tout cas dans sa composante intellectuelle, pouvait en effet être divisée en deux tendances. La première est en résonance avec l'immense vague d'espoir levée par le mouvement de non-alignement et de coexistence pacifique, matérialisée par la conférence des pays Afro-Asiatiques de Bandung 1 (1955), sous l'impulsion de Nehru et de Chou En Lai. Cette composante de l'opinion est extrêmement attentive à l'évidente implication des Etats-Unis dans les coups État qui frappent un nombre significatif de chefs d'État en pointe de ce mouvement de non-alignement. A la lumière de l'escalade continuelle de leurs activités à l'encontre de la politique de neutralité, il était à craindre au Cambodge qu'ils puissent utiliser leur aide économique et militaire d'une façon plus ou moins occulte pour encourager certains individus ou groupes à s'y opposer.

« La conférence de Bandung a rassemblé, en avril 1955, 29 pays d'Afrique et d'Asie. Elle est à l'origine du mouvement des non-alignés »

Or le mécontentement d'une assez large couche de la société khmère, qui se sentait frustrée, étouffée et parfois même humiliée, était indéniable. Il était tout aussi clair que des officiers, des généraux des FARK (Forces Armées Royales Khmères), certains ministres, et un certain nombre d'autres groupes sociaux, étaient de plus en plus tributaires de l'aide américaine. La deuxième composante de l'opinion est formée des intellectuels que l'on peut qualifier de pro-américains. Certains d'entre eux en arrivaient même à cette conclusion que la seule voie de salut, c'était la République sur le modèle américain. Ces intellectuels refusaient catégoriquement de reconnaître que, malgré ses défauts, le prince Norodom Sihanouk était le seul dirigeant cambodgien capable de contenir la guerre le long de nos frontières orientales, et que, si jamais notre pays s'alignait sur les Etats-Unis, il s'attirerait à coup sûr les représailles du Nord-Vietnam, avec derrière lui l'ensemble du bloc soviétique. Ils refusaient de reconnaître qu'une fois notre pays entraîné dans la guerre du Vietnam, d serait réduit en cendre et que dans ce cas, leur rêve à propos de la démocratie, des progrès sociaux et économiques ne serait que pure illusion.

Tout cela n'avait pas manqué de susciter de graves préoccupations parmi d'autres intellectuels, une bonne partie des moines bouddhistes et même une partie des fonctionnaires d'État, qui, tout en étant sincèrement mâchés à la politique de neutralité du Prince Norodom Sihanouk, voyaient néanmoins la nécessité de certaines formes démocratiques visant à réaliser un certain équilibre social.

J'estimais qu'il était nécessaire de faire écho à toutes ces préoccupations auprès de nos responsables de l'État. Il serait donc raisonnable de procéder à un examen sérieux des points faibles de notre gouvernement et de la structure de notre société. Tout en m'efforçant d'établir mes contacts avec des personnalités influentes du pays pour encourager un dialogue sur la situation, je décidai de publier le journal "l'Observateur". J'avoue que ce n'était pas sans une certaine appréhension. J'espérai toutefois qu'en donnant par mes actes la preuve de ma sincérité et de mon dévouement à la politique de neutralité, je finirais par bénéficier de la sympathie et de la confiance de tous.

©រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង
http://www.amekhmer.org